

Návštěva je pokusem ukázat věci zblízka. Zblízka se přiblížit okamžiku, kdy vzniká barva, cítit, jak se vpíjí do papíru, vidět, jak se drží štětec, jak klouže po ploše či jak se vzpírá. Jde o pohled na věci obyčejné a prosté, které však při přiblížení mluví jazykem zázraku. Inscenace vzniká jako rozhovor mezi malířkou a ilustrátorkou Veronikou Vlkovou a loutkářem a scénografem Robertem Smolíkem. Rozhovor na pomezí výstavy a divadla.

Premiérová uvedení / Premiere dates: Brno, 8. a 9. 10. 2022
Autoři / Authors: Veronika Vlková, Robert Smolík

Text programu / Text of the programme:
Lukáš Jiříčka, Robert Smolík, Veronika Vlková
Použité malby / Used paintings: Veronika Vlková
Grafický design / Graphic design: Jana Hrádková
Překlad / Translation: Padla Němečková
Tisk / Print: Artax, a.s.
Terén: Soňa Borodáčová, Matyáš Dlab, Barbora Doležalová, Kristína Čajkovičová, Lukáš Jiříčka, Jonáš Garaj, Viktória Citráková, Helena Todorová, Max Máslo

Inscenace vznikla ve spolupráci s Balbineum z.s. v Jicině.

Poděkování / Thanks to: Radka Mizerová, Romana Košťutková, Matěj Nytra, Hana Kubešová Starová, Tereza Šrámková
Podpořili / Support:

TERÉN ced

Terén – pole performativního umění
Centrum experimentálního divadla, p.o.
teren@ced-brno.cz
jasuteren.cz

Předprodej vstupenek v síti goout.cz / Ticket sales at goout.cz

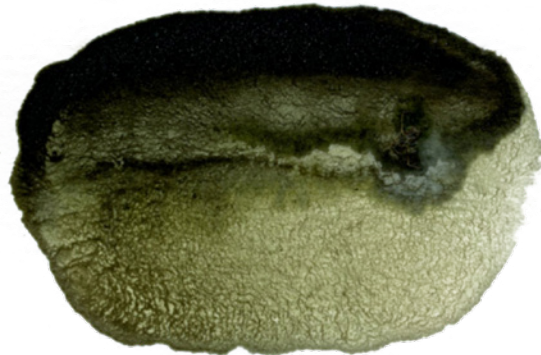
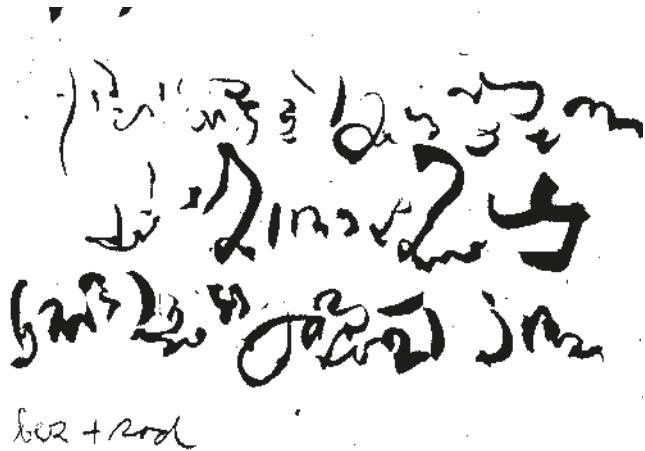

Návštěva

Little Visitors attempts to show things up close. To let you experience the moment of colour creation, feel how the paper soaks it up, see how to hold a brush, how it glides over the surface, and how it resists. It is a glance at things common and simple that, however, at a closer look speak in a language of miracles. The performance unfolds as a dialogue between Veronika Vlková, a painter and an illustrator, and Robert Smolík, a puppeteer and a scenographer. It is a dialogue on the border between an exhibition and theatre.

Divadelní inscenace pro děti, jejich rodiče a všechny, kdo rádi chodí na návštěvu.

A theatre play for children, their parents, and all who love visiting others.

„Obraz se rozvíjí od levého horního rohu k pravému a vyvíjí se spontánně, jako by mi někdo vedl ruku. Malování je obřad pochopitelný jen mně samé.“¹

Cecilia Marková

¹ Alena Nádvorníková: Art brut v českých zemích, Arbor vitae, Muzeum umění Olomouc, 2007

Nyní přistoupím k výkladu o nachu (ostrum), který ze všech barev působí nejláhodněji svým drahocenným a nádherným vzhledem. Získává se z mořské škeble, přičemž purpurová barva, která z ní připravuje, není pro pozorovatele o nic méně podivuhodná než mnohé jiné věci v přírodě, poněvadž nemá na všech místech, kde se vyskytuje, týž barevný odstín. Též se řídí podle zeměpisné polohy jejího naleziště. Směrem k severozápadu se vyskytuje nach namodralý, v krajinách na východu a na západu nasbíraný nach má zbarvení do fialova, ten však, který se získává v zemích jižních, vyskytuje se ostře červený a právě takový se rodí na ostrově Rhodu a v jiných krajinách ležících daleko k jihu. Nasbírané škeble se železnými nástroji kolem dokola nařezávají a hustě nachová štáva, která z těchto řezů prýští v podobě slz, se vymačkává a zpracovává třením v hmoždířích. Jelikož se nach dobývá z lastur mořských škeblí, zve se ostrum. Pro velký obsah soli však rychle vyprahne, není-li kolem dokola zalit medem.²

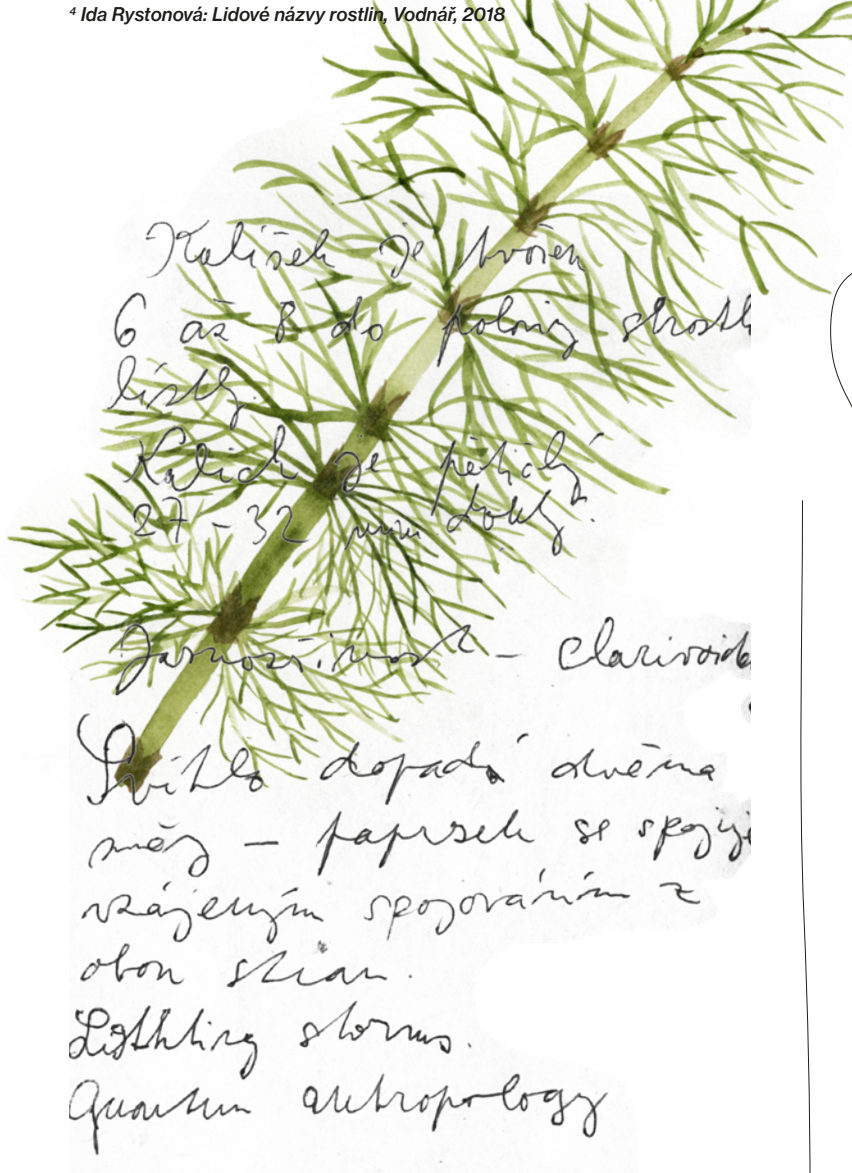
² Barbora A. Hřebíčková: Recepty starých mistrů aneb malířské postupy středověku, Computer Press, 2011

Proto by mé dítě mělo sbírat rostliny, když jsou plně vzrostlé a chystají se vysemenit či uzrát, neboť rostliny mnohdy zakládají na semeno a kvetou zároveň. Sbírejte je spolu s listy, květy, kořeny a semeny za jasného dne, když je slunce nejsilnější. Rychle je očistěte, aniž byste je myli nebo jakkoliv vlhčili. Začněte ihned s destilací, abyste nepřišli o divoké duchy, kteří nepostřehnutelně unikají. Duchové jsou zelenost, chuť, vůně a život rostliny. „Dbej, abys zelenost svou dobře uchoval, jinak pracuješ nadarmo.“

Nyní přistupme k dílu. Všechno, co zbylo, rozetřeme na kameni a společně vložíme do velké nádoby, umístíme ji do vlažného balnea, zalijeme vlastní vodou, dobře promícháme dřevěnou lžící.³

Přeslička rolní – bezlist, blivačka, bylina cinová (z něm. Zinnkraut), bylina konevní (cídily se v ní konve, cinové a měděné nádoby – má vysoký obsah kyseliny křemičité), cipelek, cídívka, divné proso, divoké proso, duvok, chvost, chvošť, chvošče, chvošť, chvošť zaječí, chvošť, chvošče, chvoštěnka, kačení mydlo, kačení mýdlo, kartáč, kauviš, kocíál, kocical, kocicál, kocicol, kocuřina, kočičák, koči chvost, kočičí hřbet, kočičí chvost, kočičí ocas, koní ocas, koňská štětka, koňský ocas (lat. Equietum, equus = kůň, seta = ocas), kopí svatého Václava, křemenka, kudela, kudelka, luboček, lubeček, plivačka, prasátka, praslice, praslička, přanda, přaska, práslička, přeslička přástka, přesle, přeslice přesliči, přeslička léčivá, přeslička polní, přesličkovec, přeslina, řehtačky, skřib, skřib, slepička, smldí, stolička, straslavice, stráslena, stráslice, stráslička, škrabka, škřejp, škřip, škřip, škryb, štětka, tráva šmirglová, třaslavice, třaslavka, třaslena, třasllice, třaslička, třeslička, třeslična, usranka, větvoří, veverčí ocas, veverčí ocásek, veverčí ocásek, veverčí ocas, vevrčí ocásek; přesliček roste mnoho, ale pouze přeslička rolní je léčivá (je mocným lékem k zastavení krvácení, odvádí z organismu těžké kovy, je močopudná, vhodná při zánětech močových cest, prostaty, při chorobách jater i při ledvinových kamenech (dovede je i rozpustit, ale nesmí se používat dlouhodobě), zevně pak na rány, nežity a vředy); roste téměř všude kromě Antarktidy.⁴

⁴ Ida Rystonová: Lidové názvy rostlin, Vodnář, 2018

A kdyžby spatřil, že by tvá materia se scernávala, buď vesel a dobré myslí. Nebo jest začátek díla. Týž pravi: Pwrotož spal Měd naší ohněm lehkej, jako slepice činivá, když na vajcích sedává, kdy tělo její se upevnilo a se ustanovilo a tinktura se vytáhla. Nevytahuj pak ji všecku postpolu, ale pomalu a pomalu každéj den, ať vychází, až by v prodlouženěm času se vykonala. Protož trpělivost a prodlévání jest potřebí v našem Mistroství, pospíchání pak a kvapení jest poněkud Satanovo a Ďablovo v tom Mistroství.⁵

⁵ Petr Ondřej Matthioli: Herbář jinak bylinář velmi užitečný, Odeon, 1982

Já sem černej bílého, a červenějí bílého a citrinovanéjí červeného, a jistotně pravdu pravím a nelhu. A vezte, že hlava neb počátek umění jest krkavec, kterejž v černé a tmavé noci, a v jasném dni bez křídel lítá. Neb z hořkosti, která v hrdle jeho jest, odbarvení se vynímá.⁶

⁶ Jaroš Griemiller z Trebska: Rosarium Philosophorum, Trigon, 2015

Šafrán – duše plic, koření pánů, král rostlin, krocín, krocinka, kročec, krokos, krokos podzimní, rostlina lva, rostlina slunce, safra pravá, sefrán, světlice, šafra, šafrán, šafránice, šafráník, šafránka, šefra, zlato chudáků, žluté koření, žlutidlo.⁷

⁷ Ida Rystonová: Lidové názvy rostlin, Vodnář, 2018

Jest tedy šafrán bylina z počtu cibulkovitých rostlin. Kvete teprve na podzim nápodobně jako lilium, k ocounovému květu pak jest podobný. Z prostředku vychází několik pírek žlutých a s nimi jiná pírká jako nějaké maličké jazejčky, barví velmi červené a ohnivé. Po květu pouští travu huňatou rovně jako kozí brádka (a jokož toto druhé šafránu vymalování ukazuje), než užší, delší a zelenější, kteráž celou zimu pěkná a zelená na zemi leží a zimi se nic nebojí. Kořen má cibulkovitý, počervenalý a na sobě mnoho sukníček rovně jak devatero odění, zespod kořenisko drobné. Přirození jest horkého na druhém a suchého na prvním stupni Moci a skutkové jsou tito: Změkčuje s jakousi malou trpkostí, kterážto v něm jest od zemnatosti studené, horkost zažitá silnější jest. A z toho rozpouští usedlosti a stahuje rozpadlosti. Vyhání moc. Chlipnost vzbuzuje. Tělu dobrou barvu dává. Srdce posiluje a obveseluje.⁸

⁸ Petr Ondřej Matthioli: Herbář jinak bylinář velmi užitečný, Odeon, 1982

A nyní tě naučím, jak připravit průhlednou žlutou. Vezmi šafránu, kolik potřebuješ, rozdrť jej a nasyp do lněného šátku. Ten vlož do malířské misky, nalij na něj gumovou vodu, nechej šafrán změknout a šátek vymačkej. Shledáš –li, že barva je příliš tmavá, přidej trochu gumové vody, zamichej to prstem a uvidíš, jestli je to už dost světlé. Budeš-li, ale potřebovat také tmavou žlutou, nepřidávej gumovou vodu a budeš mít dva odstíny dostatečně rozdílené. Tak získáš transparentní žlutou tmavého i světlého odstínu, jak budeš potřebovat.⁹

⁹ Barbora A. Hřebíčková: Recepty starých mistrů aneb malířské postupy středověku, Computer Press, 2011

Ta rouže ať se příliš nerozpáluje, ale světlostí ať se jen rozvěcuje. Toliko ať vře s ustavičností, a ať odpočívá v té teplosti, až by na sebe vzala skvělost a pryč odňala tu zelenost. Bílá rodí bělost, červená červenost.¹⁰

¹⁰ Barbora A. Hřebíčková: Recepty starých mistrů aneb malířské postupy středověku, Computer Press, 2011

³ Manfred M. Junius: Rostlinná alchymie, Trigon, 2018w

Heřmánek pravý – armánek, harmáček, harmaníček, harmoníček, hermánok, heřmánek, heřmaniček, hřmění, chamomila, jablíčko, jahodníček, kamilá, kamilé, kamilka, kozička, králíčky, marmůček, marunka, matečník, matčina bylina, matrikaria, ormán, ormánek, pannenská bylina, romenek, rostlinný lékař, rumanček, rumánek, urmánek, všelék, vrostle hojně a pstuje se jako universální všelék.¹¹

¹¹ Ida Rystonová: Lidové názvy rostlin, Vodnář, 2018

Rmen, jinak heřmánek jest známý všem a velmi obyčejný. Prut má loketní a pouští jich několik od kořene. Lístička má okrouhlého, malého vlasatého, a velmi mnoho. Květ při vrchu jako římbaba, hlavičky žluté a okolo lístičko bílé, takže tvářnost slunce zdají se mítí. Kořeni má tenké a nehluboko. Rmen aneb heřmánek se zahrívá a suší na prvním stupni. Složení jest ušlechtilého. Moci svou ztenčuje, rozhání, zředuje, rozpouští, zeslabuje, měkčí, bolesti ukládá. Pronikavostí svou k růži se připodobňuje. Horkostí pak nemnoho přes mírnost vystupuje, takže v horkosti k dřevěnému oleji přirovnati se může, a proto jest nám domácí a obyčejný.¹²

¹² Petr Ondřej Matthioli: Herbář jinak bylinář velmi užitečný, Odeon, 1982

Little Visitors

Since every plant has got its unique shape and qualities, it is necessary to use a suitable method of extraction following the teachings and understanding of things known to every sensible person.

Leonhardt Thurneysser zum Thurn: Und Beschreibung...

Now, I will teach you how to create a transparent yellow. Take a sufficient amount of saffron according to your needs, crush it and put it into a linen cloth. Place the cloth with saffron into a painter's bowl, pour gum water over it, let the saffron soften and squeeze it out. Shall you find the colour too dark, add a bit of gum water, stir with your finger and see if the colour is light enough.

Ms. Strasburský, 15. century

"A painting develops from the upper-left corner to the right one and it flows spontaneously as if somebody was guiding my hand. My painting is a ceremony that only I can understand." Cecilia Marková

Alena Nádvorníková: Art brut v českých zemích, Arbor vitae, Olomouc Museum of Art, 2007

Now, I will talk about purple dye (ostrum) which is the most pleasing of all colours thanks to its luxurious and magnificent appearance. It is extracted from a seashell and to an observer the resultant colour is in no way less remarkable than other objects of nature since its shade varies in different places. This is also affected by the geographical location of the site. In north-western areas, the colour has got a violet undertone, whereas in southern lands, it becomes bright red and this shade can be found on the island of Rhodes and in other southern areas. Collected shells are slashed all around with metal tools and the thick, purple juice trickling down like tears is squeezed out and pestled in a mortar. Since the purple dye is extracted from seashells, it is called ostrum. Due to its high salt concentration it dries out quickly unless it is suffused with honey.

Barbora A. Hřebíčková: Recepty starých mistrů aneb malířské postupy středověku, Computer Press, 2011

Vař vodu a topolkový květ, až se udělá tmavý louh, rozpust' v něm kamenec všechno promíchej a přeced'. Stejný postup můžeš použít i s jinými rostlinami: bez, heřmánek, borůvky, ibišek, dubová kůra.¹³

¹³ Petr Ondřej Matthioli: Herbář jinak bylinář velmi užitečný, Odeon, 1982

Bez černý – baza, bazičky, bez bílý, bez divoký, bez domácí, bez planý, bez psí, bez psovskej, bez s bílou duší, bez smrdlavý, beza, bezd, bezdinky, bezičky, bezina, beziní, bezinka, beziny, bezovčí, bezoví, blivanky, blivánky, buřeň, bzdinky, bzí, bzina, bzinčí, bziní, čertův strom, ďáblova setba, dryáda, dryádka, dryák, habzina, habzina, hulák, hulala, hular, chabza, chabzda, chabzdě, chebst, chebz, chebzinky, chebží, keř čarodějný, kobzíček, kobzina, kobzinky, kocmatice, lékarna domácí, lékarna selská, matka bezinka, smradina, smradinka, smrdlenka!¹⁴

¹⁴ Ida Rystonová: Lidové názvy rostlin, Vodnář, 2018

Dub zimní – doubí, drnák, drňák, drvák, dubec, dubeček, strom Diův, strom dáblův, strom domovní, strom druidů, strom jovišův. Dub jest známý strom všem a u nás je ho dosti. Nese žaludy a kulky, jenž duběnky jmenujeme, a ty jsou v dvojím způsobu, jedny větší, dírkované a lehké co houba. Druhé menší, sukovaté a tvrdé, k lékařství užitečné. Těch i soukeníci k barvení suken na černo potřebují.¹⁵

¹⁵ Petr Ondřej Matthioli: Herbář jinak bylinář velmi užitečný, Odeon, 1982

Therefore my child should take the plants when they are full-grown and begin to go to seed or to ripen, because all plants begin to seed and are sometimes blooming at the same time. Pick them together with their leaves, flowers, roots, and seed, on a clear day, when the sun shines strongest. Clean them rapidly without washing them or adding any moisture. Begin at once to distill so that you do not lose the wild spirits that fly away invisibly. The spirits are the greenness, the taste and the smell, and the life of the plants. "See to it that you carefully preserve your greenness, or you shall look in vain." Now we go to our work. All that has been left over, you must pulverize on a stone. Put everything into a big jar, place it into a lukewarm Balneum, pour its own water on it, stir it well with a wooden spoon.

Manfred M. Junius: The Practical Handbook of Plant Alchemy, Inner Traditions, 1986

Vyrábět inkousty, a to dobré inkousty vyhovující dokonce nejvyšším požadavkům, lze nejenom v továrnách ale i v malých závodech a podomácku. Dobrý psací inkoust má z pera lehce téci, nemá pero rozežírat a má při psaní poskytovat tahy o stejné síle a pokud možno neměnného zabarvení. Nemá také na svém povrchu chytat pliseň. Z mnoha známých druhů inkoustů uvádíme několik receptů na inkousty v historii nejčastěji používaných.

Nejllepší duběnkový inkoust: 500 g dubének v prášku se přelije 10 litry vody a při častějším zamíchání se vystaví tak dlouho účinku vzduchu, až se na povrchu tekutiny objeví velmi silná vrstva plísně. (K rychlejšímu zplsnivění můžeme seškrábat pliseň z navlhlého chleba nebo z kůze a přimíchat ji do tekutiny.) Zplsnivělou tekutinu přecedíme a přidáme do ní 150 g zelené skalice, 200 g arabské gumy a nakonec 5 g kyseliny karbolové (fenolu). To vše se ve sklenici důkladně protřepe a pak se 14 dní ponechá v klidu.

Ořechový inkoust: 100 dílů zelených ořechových svrchních obalů z plodů vlašských ořechů dává se 400 díly vody, 4 díly zelené skalice a s 1 dílem louhu (hydroxidu sodného nebo draselného) trvanlivý a krásně červený inkoust.¹⁶

¹⁶ Ladislav Kolarík: Restaurování písemných památek, SNTL, 1991

